

Met een Rugzak naar school

Ouders en Rugzak
Postbus 169
3500 AD Utrecht
tel (030) 297 06 89

CG-Raad

Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland

Federatie van Ouderverenigingen

Mogelijkheden, rechten en plichten
voor ouders & mbo'ers

Inhoud

In deze brochure	3
Stap 1: Indicatie aanvragen	4
Stap 2: Toelating tot een school	7
Stap 3: Handelingsplan maken	11
Stap 4: Als de school niet meer wil	14
Stap 5: Wat te doen bij problemen?	15
Meer informatie	21
Afkortingen	22

De Rugzak in het kort

De Rugzak - of leerlinggebonden financiering - is bedoeld voor leerlingen met een beperking die extra voorzieningen nodig hebben in een reguliere basisschool of school voor voortgezet onderwijs. Deze leerlingen zouden zonder Rugzak aangewezen zijn op het speciaal onderwijs. Naast het speciaal onderwijs voor leerlingen met een beperking, bestaat er ook het speciaal basisonderwijs (sbo) en in het voortgezet onderwijs het praktijkonderwijs (PRO) en leerwegondersteunend onderwijs (LWOO). Ook deelnemers aan een mbo-opleiding (in een Regionaal Opleidings Centrum (ROC), Agrarisch Opleidings Centrum (AOC) of vakschool) kunnen een Rugzak aanvragen als ze extra voorzieningen nodig hebben.

De Rugzak bestaat uit:

- extra formatie
- ambulante begeleiding
- een bedrag voor aanpassingen aan het lesmateriaal.

Colofon

Deze brochure is uitgegeven in het kader van het voorlichtingsproject 'Ouders en Rugzak', een samenwerkingsverband van de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad (CG-Raad) en de Federatie van Ouderverenigingen (FvO), en de voorlichtingscampagne 'LGF in het MBO', uitgevoerd door CINOP. Deze brochure is gebaseerd op de brochures 'Sterker in je schoenen' en 'Recht op een rugzak'. De brochure maakt onderdeel uit van een tweetal brochures over leerlinggebonden financiering. Het andere deel is: 'Een handelingsplan op school. Handvat bij de Rugzak voor ouders & mbo-ers'.

Klankbordgroep: (FvO) Hillie Beumer, Ministerie van OCW (Annemieke Postmaa, directie PO en Irma Lelieveld, directie Bve), CINOP (Marian de Groot) en CG-Raad (Jacqueline de Bruin, Jan Jasper Homan en Ellen Visser)
Eindredactie: Annemies Gort
Fotografie: Paul Romijn
Vormgeving: www.enof.nl, Utrecht
Druk: Libertas, Bunnik

Deze brochure is te bestellen bij:
CG-Raad, via de website www.cg-raad.nl (webwinkel) of telefonisch (030) 291 66 50 (ma-di-do van 9.00 – 13.00 uur) of per e-mail: bestellijn@cg-raad.nl
FvO, telefoon (030) 236 37 67 (ma-vr 9.00 – 14.00 uur) per e-mail: utrecht@fvo.nl of via de website www.fvo.nl (winkel).

De brochure is verkrijgbaar in aangepaste leesvormen bij de FNB, Lector- en informatie voor mensen met een leeshandicap, telefoon (0486) 486 486.

De prijs is € 2,50. Dit bedrag is exclusief porto- en administratiekosten.
Utrecht, maart 2006

Met dank aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

© FvO en CG-Raad

In deze brochure

U bent op zoek naar een school? In deze brochure leest u welke stappen u moet zetten. Deze brochure is zowel voor ouders die voor hun kind een plek zoeken op de basisschool of in het voortgezet onderwijs als voor deelnemers die naar het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) willen. Voor de leesbaarheid spreken we in deze brochure soms over 'regulier onderwijs' als we het basis- en voortgezet onderwijs bedoelen. In het mbo wordt gesproken over een 'instelling' in plaats van een school. Als het woord 'school' wordt gebruikt, bedoelen we hier ook de instelling voor mbo mee. In deze brochure ziet u hoe het stappenplan van schoolkeuze tot plaatsing verloopt. Er wordt ingegaan op uw rechten en plichten en op stappen die u kunt zetten als er problemen ontstaan.

1 Indicatie aanvragen

U bent op zoek naar een school. Dat kan een school voor speciaal onderwijs zijn of een reguliere school (met een Rugzak). U heeft hiervoor eerst een indicatie nodig. Een indicatie is in feite een ‘toegangskaartje’ tot het speciaal onderwijs of tot een school voor basis- of voortgezet onderwijs of een mbo-instelling met een Rugzak. De indicatie voor speciaal onderwijs of Rugzak is dezelfde. Na de indicatie wordt de keuze voor een schoolsoort gemaakt. Hoe verloopt die indicatieprocedure?

Aanmeldingsformulier invullen

U kunt een indicatie aanvragen bij de Commissie voor Indicatiestelling (CvI). Dit is een onafhankelijke commissie die bepaalt wie wel en niet in aanmerking komt voor speciaal onderwijs of voor een Rugzak. Voor een indicatie vraagt u een aanmeldingsformulier aan bij een regionaal expertisecentrum (REC) in uw regio. U kunt het formulier ook downloaden van de site van de Landelijke Commissie Toezicht Indicatiestelling (LCTI). Op deze site staan ook de adressen van de CvI's in uw regio. Let daarbij op dat u een indicatie aanvraagt in het juiste cluster.

Er zijn vier onderwijsclusters:

- Cluster 1: leerlingen met een visuele beperking. Dit

cluster heeft een eigen regeling. Leerlingen ontvangen ambulante begeleiding vanuit een instelling en de reguliere school ontvangt aanvullende bekostiging vanuit het ministerie van Onderwijs.

- Cluster 2: leerlingen met gehoor-, taal- en/of spraakproblemen.
- Cluster 3: leerlingen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking en langdurig zieke kinderen (somaïsch).
- Cluster 4: leerlingen met ernstige psychiatrische of gedragsstoornissen.

De CvI stelt de indicatie aan de hand van de indicatiëcriteria die zijn vastgesteld door de overheid. Deze criteria zijn per onderwijscluster en schoolsoort opgesteld. Kort gezegd kijkt de CvI naar drie zaken:

- de aard van stoornis/beperking; én
- de onderwijsbeperking die de stoornis als gevolg heeft; én
- het niet toereikend zijn van de zorgstructuur van het reguliere onderwijs.

De indicatiestelling begint met het invullen van een aanmeldingsformulier. U bent zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van alle bijbehorende gegevens. Lukt het niet om alle gegevens te verzamelen? Vraag hulp van het REC of van een MEE-instelling. De CvI beoordeelt bij binnenkomst of het dossier compleet is. Zo niet, dan wordt om aanvullende informatie gevraagd.

Besluit: wel of geen indicatie

Als alle gegevens compleet zijn, ontvangt u binnen acht weken een indicatiebesluit. Lukt het niet binnen die termijn, dan krijgt u schriftelijk bericht van de CvI binnen welke termijn er wel een besluit wordt genomen (maximaal een verlenging van nog eens acht weken).

Er zijn vier soorten besluiten mogelijk:

Een indicatie, omdat de problematiek past binnen de criteria.

Geen indicatie, omdat de problemen niet passen binnen de criteria.

Een indicatie op grond van ‘beredeneerde afwijking’. Dat wil zeggen dat de afzonderlijke stoornissen niet passen binnen de criteria, maar dat de problematiek als geheel ernstig genoeg is voor een indicatie.

Nog geen indicatie, omdat de problematiek onvoldoende helder is. Er zal pas een indicatiebesluit worden genomen na observatie in een REC.

En nu?

Als u een indicatie krijgt, kunt u uw weg vervolgen en

een school kiezen. Als u kiest voor een school voor regulier onderwijs, dan hoort daar een Rugzak bij. Als u kiest voor een school voor speciaal onderwijs, dan betekent een indicatie toegang tot een school voor speciaal onderwijs. Voor het speciaal basisonderwijs (sbo), het praktijkonderwijs (PRO) en het leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) is een indicatie nodig van de Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) of van de Regionale Verwijzingscommissie (RVC). Leerlingen op deze onderwijssoorten worden bekostigd vanuit een zorgbudget. Wel is het mogelijk om met een Rugzak naar een sbo-school, het LWOO of een PRO-school te gaan. Een leerling met een indicatie voor cluster 2, 3 of 4 kan bijvoorbeeld ernstig dyslectisch zijn en daarom aangewezen zijn op een sbo-school of LWOO. Deze leerling kan een indicatie door de PCL of RVC krijgen voor een sbo-school of LWOO en de Rugzak

(gedeeltelijk) meenemen.

Als u geen indicatie krijgt, kunt u twee dingen doen: U kunt zich bij dit besluit neerleggen. U bent nu aangewezen op het reguliere onderwijs zonder extra ondersteuning. Eventueel is het mogelijk extra ondersteuning te krijgen via de sbo-school of via LWOO in het voortgezet onderwijs.

U kunt bezwaar maken tegen het besluit. U moet dan binnen zes weken na bekendmaking van het besluit een bezwaarschrift naar de Cvl sturen. De Cvl vraagt vervolgens advies bij de Bezwaar Advies Commissie (BAC). Mede op basis van dit advies zal de Cvl haar eerder genomen besluit heroverwegen. De BAC is ondergebracht bij de WEC-Raad (zie adressen). Als u een afwijzing krijgt op het bezwaar kunt u zich daarbij neerleggen, maar u kunt ook in beroep gaan. Bij stap

5: Wat te doen bij problemen? wordt deze procedure nader toegelicht.

Op gezette tijden, voor het merendeel van de leerlingen om de drie jaar, vindt herindicatie plaats. Voor dove en meervoudig gehandicapte leerlingen gebeurt dit om de vier jaar. Voor leerlingen met Downsyndroom is geen herindicatie nodig.

Meer weten over de indicatiecriteria en de procedure? Bestel de brochure 'Indicatiestelling en criteria voor het speciaal onderwijs of een Rugzak' bij de Federatie van Ouderverenigingen (FvO) of de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad (CG-Raad). Ook kunt u de brochuretekst lezen op www.oudersenrugzak.nl

Rechten bij indicatiestelling

- U heeft recht op ondersteuning door het REC bij het verzamelen van gegevens voor de indicatie. Ook kunt u een MEE-organisatie om ondersteuning vragen.
- U mag het REC vragen om aanvullend onderzoek voor het indicatiedossier. Het REC betaalt dit onderzoek.
- Als het REC namens u gegevens opvraagt bij andere instanties, dan mag dat alleen als u daar schriftelijke toestemming voor hebt gegeven.
- U heeft het recht om bezwaar te maken tegen een besluit van de Cvl.

Plichten bij indicatiestelling

- U moet zich voor een indicatiestelling melden bij een REC in uw eigen regio.
- U bent verantwoordelijk voor het compleet aanleveren van het dossier dat wordt gebruikt voor de indicatiestelling.
- U moet het REC in de gelegenheid stellen om de gegevens te verzamelen.
- U heeft de plicht om mee te werken aan herindicatie.

Als u een indicatie heeft, kunt u kiezen voor een school voor speciaal onderwijs of voor regulier onderwijs met een Rugzak. Voor het mbo geldt dit onderscheid niet; hier bestaat geen speciaal onderwijs. Vervolgens gaat u op zoek naar een school.

Hoe verloopt dat traject?

Kiezen voor speciaal onderwijs

Met een indicatie kunt u in het basis- en voortgezet onderwijs kiezen voor een school voor speciaal of voor regulier onderwijs. De Commissie voor Indicatiestelling (Cvl) geeft aan binnen welk cluster een school gezocht kan worden. U kunt vervolgens kiezen voor openbaar of voor bijzonder onderwijs. Als het niet lukt om een plek op een bepaalde school te krijgen, dan wordt binnen het REC gezocht naar een oplossing.

Plaatsing in het speciaal basisonderwijs en vmbo

Onder bepaalde voorwaarden kan een leerling met een beperking naar een speciale school voor basisonderwijs (voorheen lom/mlk, niet te verwarren met het speciaal onderwijs). De leerling moet dan wel een indicatie voor de Rugzak hebben én een toelatingsbewijs van de Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL). Directe toelating tot het speciaal basisonderwijs kan dus niet. De leerling moet, ook al heeft het een Rugzak, altijd beoordeeld zijn door de PCL én door de Cvl. Voor plaatsing van een Rugzak-leerling in het vmbo (prak-

tijkonderwijs of leerwegondersteunend onderwijs) geldt ongeveer hetzelfde. De Regionale Verwijzingscommissie moet een indicatie hebben gesteld.

Plaatsing op een reguliere school

U kunt ook kiezen voor een school voor regulier onderwijs. Dat kan gaan om een basisschool, een school voor het voortgezet onderwijs of een mbo-opleiding (binnen een ROC, AOC of vakschool). Heeft u een keuze gemaakt en aangegeven dat het om een leerling/deelnemer met een beperking gaat, dan wordt u waarschijnlijk uitgenodigd voor een gesprek op school. U kunt ook zelf om zo'n gesprek vragen. Dit gesprek is meestal met de directeur, de interne begeleider, zorgcoördinator, een leerkracht/docent of medewerker van het steunpunt studie & handicap (in het mbo). In dit eerste gesprek komen aan de orde:

- motivatie, ideeën en verwachtingen over de plaatsing
- mogelijkheden en beperkingen van de toekomstige leerling/deelnemer
- visie en beleid van de school ten aanzien van leerlingen en deelnemers met een beperking
- mogelijkheden en beperkingen van de school.

Aan het einde van het gesprek maakt u met de school afspraken over het vervolg. Welke stappen gaat de school nog zetten voordat men tot een besluit komt? Wie schakelt de school daarbij in? Wanneer en hoe krijgt u dat besluit te horen?

School neemt besluit

De school gaat zorgvuldig na of datgene wat u vraagt

binnen de mogelijkheden van de school ligt. In de schoolgids kunt u lezen welk beleid een school heeft wat betreft de plaatsing van leerlingen en deelnemers met een beperking. Formeel neemt het bestuur van de school het besluit, maar het bestuur kan dat ook overlaten aan de school zelf. Voor het openbaar onderwijs geldt dat dit besluit binnen acht weken moet worden genomen. In het bijzonder onderwijs geldt een termijn van drie maanden.

Dreigt de school te weigeren, dan kunt u voor bemiddeling in het basis- en voortgezet onderwijs de hulp inroepen van een onderwijsconsulent. Deze consulent is bedoeld als extra hulp voor ouders die problemen hebben bij het vinden van een geschikte school.

Als het besluit positief is, wordt de inschrijving officieel. De school meldt dat bij het Cfi, de financiële instelling van het ministerie van Onderwijs. Een maand na plaatsing op de school of een maand na aanmelding bij Cfi (als de leerling al op school zit) komt een leerlinggebonden budget beschikbaar voor de school.

Weigert de school (het bestuur), dan krijgt u daarvan schriftelijk bericht, inclusief argumenten. Een school is niet verplicht om iemand met een Rugzak te accepteren. De beperking mag geen reden zijn om te weigeren. Wel kan de school tot de conclusie komen dat zij niet de benodigde zorg kan geven. De bewijslast berust hierbij bij de school. De school moet aantonen dat het de zorg niet aan kan, ondanks de extra middelen die de Rugzak biedt. De school voor basis- of voortgezet onderwijs

is verplicht advies te vragen bij de Advies Commissie Toelating en Begeleiding (ACTB) als u bezwaar hebt aangetekend tegen de weigering. U kunt bezwaar maken tegen een weigering binnen zes weken na ontvangst van het bericht. Het is belangrijk dat u deze weigering schriftelijk bevestigt krijgt. U kunt ook zelf de ACTB inschakelen. In het mbo kunt u de Commissie Gelijke Behandeling (CGB) inschakelen.

Plaatsing onder voorwaarden

Stel dat de school toelating slechts wil overwegen als u schriftelijk instemt met de voorwaarde dat het alleen gaat om bijvoorbeeld de onderbouwjaren of om het eerste jaar in het mbo. Mag dat dan? Nee, een school mag dergelijke eisen niet als voorwaarde stellen. Een school mag bij de toelating wel aangeven dat er twijfels zijn of de leerling op latere leeftijd nog passend onderwijs op de school kan ontvangen. Echter, zodra de leerling is toegelaten, dient de school de verantwoordelijkheid te nemen voor passend onderwijs. Toelating van leerlingen/deelnemers is dus voor onbepaalde tijd.

Mbo: naar de Commissie Gelijke Behandeling (CGB)

Ongelijke behandeling op grond van een beperking of chronische ziekte in het beroepsonderwijs is volgens de wet verboden. Als u zich ongelijk behandeld voelt op grond van uw beperking of chronische ziekte, kunt u de Commissie Gelijke Behandeling (CGB) om een oordeel vragen. Dit kunt u doen per brief of via het online verzoekformulier op de website van de CGB (zie adressen). Beroepsonderwijs moet voor iedereen toegankelijk zijn. Dat geldt niet alleen voor het volgen van lessen, maar ook voor het lopen van stage en het afleggen van een examen.

De wet geldt voor openbaar en bijzonder, publiek en particulier gefinancierd beroepsonderwijs. Natuurlijk gelden wel dezelfde toelatingseisen voor mensen met een beperking of chronische ziekte. Daarnaast houdt het verbod ook in dat de school in een concrete situatie een doeltreffende aanpassing moet maken. De student die een aanpassing nodig heeft, moet wel aan de onderwijsinstelling kenbaar maken dat er behoefte bestaat aan een aanpassing en welke aanpassing in de concrete situatie is gewenst. Het is de verantwoordelijkheid van de student met een beperking of chronische ziekte om de behoefte aan een aanpassing tijdig ter sprake te brengen.

Basis- en voortgezet onderwijs: naar de Advies Commissie Toelating en Begeleiding (ACTB)

Als gesprekken met de reguliere school niets opleveren, kunnen ouders zich wenden tot het Bureau ACTB/Onderwijsconsulenten voor bemiddeling door een onderwijsconsulent. In dergelijke situaties kunnen de onderwijsconsulenten adviseren en begeleiden. Een onderwijsconsulent is een onafhankelijke deskundige met veel kennis en ervaring op het gebied van onderwijs aan leerlingen met een beperking, ziekte of stoornis, zowel binnen het reguliere onderwijs als binnen het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. Advies en bemiddeling door een onderwijsconsulent is kosteloos. Als bemiddeling door een onderwijsconsulent niet leidt tot een oplossing, dan kunt u voor advies over toelating en begeleiding terecht bij de ACTB.

Om de hulp van de ACTB in te roepen, is een indicatie nodig voor de Rugzak. Het adres van de ACTB/Onderwijsconsulenten vindt u in de adressenlijst.

Rechten bij toelating

- U heeft in het basis- en voortgezet onderwijs het recht om te kiezen tussen regulier en speciaal onderwijs (in het mbo niet van toepassing).
- Bij het maken van een keuze kunt u ondersteuning krijgen van het regionale expertisecentrum (REC). Ook kunt u een MEE-organisatie om ondersteuning vragen.
- Met een indicatie heeft een leerling recht op een plaats op een school voor speciaal onderwijs van de schoolsoort waarvoor een indicatie is afgegeven. Een aanvraag mag niet geweigerd worden op grond van de beperking.

3 Handelingsplan maken

- Bij aanmelding bij een reguliere school heeft u er recht op dat de school zorgvuldig onderzoekt of zij onderwijs kan bieden. Als een school weigert, ligt de bewijslast bij de school. De reguliere school is, nadat de ouder bezwaar heeft aangetekend, verplicht advies te vragen bij de ACTB als zij een leerling weigert.
- Een mbo-deelnemer heeft het recht zich te richten tot de CGB als hij/zij zich ongelijk behandeld voelt op grond van de beperking of chronische ziekte.
- Een mbo-deelnemer heeft recht op een doeltreffende aanpassing.
- U heeft het recht om de schoolgids in te zien.
- U heeft het recht op een serieus plaatsingsgesprek met een school.
- U heeft het recht om bezwaar te maken tegen een toelatingsbesluit dat het bestuur van een school heeft genomen.

Plichten bij toelating

- Als een leerling leerplichtig is, moeten ouders hun kind aanmelden bij een school voor speciaal of regulier onderwijs.
- U heeft de plicht om eerlijke informatie te verstrekken.

Ouders en/of de deelnemer op de reguliere school of mbo-instelling maken afspraken over de wijze waarop het onderwijs dat de leerling zal krijgen, wordt vorm gegeven. Deze afspraken worden vastgelegd in een handelingsplan.

In een handelingsplan staan dus alle afspraken over het onderwijs aan een leerling of deelnemer met een beperking.

In het handelingsplan staan de afspraken tussen school en ouders/deelnemer. Een handelingsplan is daarmee een belangrijk document. Via een handelingsplan heeft u immers inspraak in het onderwijs. De school waar de leerling staat ingeschreven, is verantwoordelijk voor het opstellen van het handelingsplan. Het handelingsplan is vooral een instrument om de ontwikkeling te plannen. Daarnaast legt het de afspraken vast tussen school en ouders/deelnemer. Met een handtekening verklaren beide partijen zich akkoord. U bent niet verplicht om een handelingsplan te tekenen als u het er niet mee eens bent.

Inbreng van ouders

Na toelating tot de school start het overleg over het handelingsplan. U gaat om de tafel met de school en eventueel met de ambulante begeleider om de grote lijnen van het handelingsplan te tekenen. Waar staat de

leerling nu, bijvoorbeeld qua niveau, leervoorwaarden en gedrag? En waar willen u en de school in de komende periode naar toe werken?

Inbreng van mbo-deelnemer

Zodra u bent toegelaten tot een mbo-opleiding, kan het gesprek over het handelingsplan starten. De school stelt dit plan op, in overleg met u als deelnemer en eventueel uw ouders. Het is verstandig om ook de ambulante begeleider te betrekken zodat meteen kan worden vastgelegd wat hij of zij gaat doen.

Hulp van het REC

Speciale scholen bundelen hun deskundigheid in zogenaamde regionale expertisecentra (REC's). REC's verzorgen speciaal onderwijs en bieden ambulante begeleiding aan reguliere scholen. Ouders en deelnemers die bezig zijn met een handelingsplan, kunnen de ambulante begeleiders van het REC om hulp vragen.

Inhoud handelingsplan basisonderwijs en voortgezet onderwijs

- Niveau van de leerling.
- Onderwijsdoelen voor de leerling.
- Inzet van de Rugzak.
- Maatregelen voor (individuele) begeleiding.
- Inschakeling externe deskundigen.
- Eventueel speciale voorzieningen.
- Registratie vorderingen leerling.
- Vervolgoverleg met ouders over vorderingen.

Inhoud handelingsplan mbo

Doelen en resultaten die bereikt moeten worden.
Maatregelen die de instelling treft.
Inzet van de ambulante begeleiding.
Begroting van de kosten.

Regels voor het handelingsplan

In het basis- en voortgezet onderwijs stelt de school, in overleg met de ouders, uiterlijk een maand na inschrijving een handelingsplan op voor de ingeschreven leerling met een Rugzak. Voor deelnemers in het mbo geldt een termijn van uiterlijk drie maanden. Het handelingsplan wordt jaarlijks met de ouders/deelnemer geëvalueerd en bijgesteld. Handelingsplannen zijn ook verplicht (in regulier onderwijs en speciaal onderwijs) voor leerlingen/deelnemers met een visuele beperking.

Status van het handelingsplan

Met het handelingsplan worden de (onderwijs) afspraken vastgelegd tussen de school en de ouders/deelnemer. Beide partijen moeten zich houden aan de afspraken die hierin staan. Als één van de partijen zich niet aan de afspraken houdt, kan de ene partij aan de andere partij vragen om alsnog de afspraak na te komen. Het is natuurlijk ook mogelijk dat beide partijen naar een alternatieve oplossing zoeken.

Evaluatie van het handelingsplan

Het handelingsplan geldt voor een schooljaar en moet dus elk schooljaar opnieuw worden opgesteld. Minstens één keer per jaar wordt overlegd over het handelingsplan. Het zal duidelijk zijn dat één keer per jaar overleggen niet voldoende is om de vinger goed aan de pols te houden. Meestal is er in een schooljaar daarom meerdere keren overleg. In het evaluatiegesprek wordt vervolgens gekeken hoe het de afgelopen periode is gegaan. Zijn de doelstellingen gehaald? Zijn de middelen uit de Rugzak gebruikt zoals was afgesproken? Ook wordt een blik vooruit geworpen op het volgend jaar. Wat gaat er dan gebeuren? Er zijn meerdere besluiten mogelijk. Het handelingsplan wordt bijgesteld en de leerling of deelnemer blijft op school. Maar de school kan de ouders/deelnemer ook adviseren een school te zoeken met een beter of specifiekere aanbod. In de brochure 'Ziet de school het niet meer zitten' wordt nader ingegaan op de mogelijkheden die ouders/deelnemers in dat geval hebben.

In de brochure 'Een handelingsplan op school. Handvat bij de Rugzak voor ouders & mbo-ers' kunt u meer lezen over het handelingsplan. Zie het colofon.

Rechten bij het handelingsplan

- De leerling/deelnemer heeft recht op een handelingsplan.
- U heeft instemmingsrecht bij het handelingsplan.
- U heeft recht op informatie over de voortgang en vorderingen.
- U heeft recht op voortgangsoverleg over het handelingsplan (tenminste een keer per jaar).
- U heeft recht op privacybescherming.
- U kunt bezwaar maken tegen het besluit tot besteding van het leerlinggebonden budget zoals dat in het handelingsplan is opgenomen. In het basis- en voortgezet onderwijs kunt u het Bureau ACTB/Onderwijsconsulenten inschakelen om te adviseren en te bemiddelen.
- Het handelingsplan moet tenminste een maal per jaar worden geëvalueerd.

Plichten bij het handelingsplan

- U heeft de plicht om mee te werken aan het verzamelen van informatie om de beginsituatie te kunnen schetsen.
- U heeft de plicht om relevante informatie te verstrekken, bijvoorbeeld gezondheidsinformatie.

4 Als de school niet meer wil

Het kan zijn dat de school in overleg moet besluiten om de plaatsing niet voort te zetten. Wat zijn dan uw rechten en plichten?

In de digitale brochure 'Ziet de school het niet meer zitten' staat uitgebreide informatie voor ouders en deelnemers over toelating, verwijzing en verwijdering. Deze brochure is te vinden op de gezamenlijke website van de FvO en CG-Raad met voorlichting over de Rugzak: www.oudersenrugzak.nl.

Rechten en plichten verwijdering

- Doorverwijzing van een leerling kan alleen in overeenstemming met ouders gebeuren. Als de ouders niet akkoord gaan, kan de school een verwijderingsprocedure starten.
- Een verwijderingsprocedure kan worden gestart zonder uw instemming.
- Een school moet een goede reden hebben om een leerling te verwijderen.
- De ACTB/Onderwijsconsulenten kan bij een (dreigende) verwijdering advies geven.
- Ouders kunnen bezwaar maken tegen de verwijdering. Bij een geïndiceerde leerling in het basis- of voortgezet onderwijs is de school in dat geval verplicht advies te vragen bij de ACTB. Een deelnemer in het mbo kan advies vragen bij de CGB.
- U mag van de basisschool en mbo-instelling verwachten dat deze acht weken zoeken naar een geschikte andere school.
- Leerlingen in het voortgezet onderwijs mogen niet worden verwijderd als er nog geen andere school beschikbaar is voor de leerling.

5 Wat te doen bij problemen?

Wat kunt u doen bij problemen of conflicten met de school? In dit hoofdstuk vindt u tips en mogelijkheden.

Bekijk het probleem van verschillende kanten

Het is verstandig om eerst te proberen om het probleem van verschillende kanten te bekijken. Praat erover met mensen die de situatie goed kennen om te zien of uw eigen inschatting van de situatie juist is. Lees erover: kijk in de schoolgids wat het beleid van de school is. Blijf rustig als u een moeilijke boodschap krijgt, zeg dat u er later op terug zult komen. Maak een afspraak voor een gesprek.

Overleg met de leerkracht

Het is erg belangrijk om mensen in de juiste volgorde te betrekken bij een probleem. Als u op een basisschool bijvoorbeeld de directeur aanspreekt voordat u goed heeft overlegd met de groepsleerkracht, dan kan die leerkracht zich gepasseerd voelen. Is er een probleem, bespreek dat dan in eerste instantie en zo snel mogelijk met de eerstverantwoordelijke persoon. Pas als u niet verder komt, betreft u in overleg andere personen daarbij.

Overleg met alle betrokkenen

Het kan goed werken om met alle betrokkenen (leerkracht/docent, ambulante begeleider, intern

begeleider, medewerker studie & handicap, ouders/deelnemer) om de tafel te gaan om het probleem te bespreken. Door goed te kijken naar de mogelijke oorzaken krijgt u meer zicht op het probleem en kunnen soms hele praktische oplossingen worden gevonden. U kunt ondersteuning vragen bij een oudervereniging of MEE-organisatie in uw regio.

Overleg met de directie

Als u er niet uitkomt en er ontstaat een conflict, dan kan het verstandig zijn om de eindverantwoordelijken te betrekken bij het probleem. Dit kan iemand namens het bestuur zijn of de directeur (met een mandaat van het bestuur). Wellicht kunnen er nog openingen worden gevonden. Soms kan een 'buitenstaander' een bemiddelende rol spelen.

Juridische mogelijkheden

Mbo: naar de Commissie Gelijke Behandeling (CGB)

Voor het mbo is er tot nu toe geen wettelijke procedure zoals hieronder beschreven voor het basis- en voortgezet onderwijs. Wel kan een deelnemer aan het mbo zich wenden tot de Commissie Gelijke Behandeling als er problemen zijn bij de toelating op een school. Bij deze commissie kunt u advies vragen of een klacht indienen. De Commissie Gelijke Behandeling kijkt of de wetgeving op het gebied van gelijke behandeling wel goed wordt nageleefd. De commissie kan een (gratis) onderzoek instellen. De uitspraak van de Commissie is niet

bindend maar heeft in de praktijk wel veel gezag. Als de instelling de uitspraak niet naleeft, kan de deelnemer alsnog naar de rechter stappen. Deze zal rekening houden met het advies.

Basis- en voortgezet onderwijs: naar de Advies Commissie Toelating en Begeleiding

Als gesprekken met de reguliere school niets opleveren, kunnen ouders zich wenden tot de onderwijsconsulenten van de Advies Commissie Toelating en Begeleiding (ACTB) voor bemiddeling. Een onafhankelijke onderwijsconsulent kan adviseren en begeleiden als er problemen zijn over de inhoud van het handelingsplan bij een geïndiceerde leerling of als afspraken uit het handelingsplan niet worden nagekomen. Om de hulp van de ACTB in te roepen, is een indicatie voor speciaal onderwijs of de Rugzak nodig. Het adres van de ACTB vindt u in de adressenlijst.

Klacht indienen bij klachtencommissie

Als u een conflict heeft met de school over het handelen van de school of van het bestuur, dan kunt u een klacht indienen. Dit kan zowel voor als na een officieel besluit van de school (hiertegen moet altijd apart een bezwaarschrift worden ingediend). U vindt bijvoorbeeld dat het bevoegd gezag u niet netjes heeft behandeld of niet tijdig heeft gereageerd op een bezwaarschrift. Iedere school heeft een klachtenregeling en een klachtencommissie. De klachtenregeling ligt ter inzage op school, het adres van de klachtencommissie staat in de schoolgids. In de klachtenregeling vindt u informatie

over hoe een klacht verder wordt behandeld. Bij een klacht tegen een openbare school is de Algemene wet bestuursrecht (AWB) van toepassing. Als u een klacht indient, heeft u het recht om een toelichting te geven, in een gesprek of schriftelijk. Eventueel kunt u iemand (bijvoorbeeld van een oudervereniging of MEE-organisatie) vragen om u te ondersteunen.

De klachtencommissie geeft een oordeel over uw klacht. Dit advies is niet bindend. Uiterlijk vier weken nadat de klachtencommissie een oordeel heeft gegeven over uw klacht, besluit het bevoegd gezag of zij, en zo ja welke maatregelen zij neemt en – eventueel – of dit nog invloed heeft op het besluit zelf. Let op: leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs hebben vanaf dertien jaar ook het recht om een klacht in te dienen.

Melden bij de onderwijsinspectie

U kunt uw klacht (ook) melden bij de onderwijsinspectie. De inspectie houdt toezicht op scholen en instellingen in het primair en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Ook houdt de inspectie toezicht op de regionale expertisecentra. U vindt het adres van de onderwijsinspectie in de schoolgids. Ook kunt u kijken op de website [HYPERLINK http://www.onderwijsinspectie.nl](http://www.onderwijsinspectie.nl)

Bezwaar maken

Als de school een besluit heeft genomen, of dreigt te nemen, waar u het niet mee eens bent is het belangrijk om dit officieel op papier te krijgen. Het gaat hier om een beschikking (soms ook ‘een voor beroep vat-

bare beslissing’ genoemd). Hiertegen kunt u bezwaar maken. Als u dit doet moet u binnen zes weken na de schriftelijke bekendmaking van de beslissing een bezwaarschrift indienen. De (openbare) school dient deze termijn in zijn besluit te vermelden. Ook kan een bezwaarschrift – eventueel naast een klacht - worden ingediend als de school niet tijdig schriftelijk beslist op uw verzoek.

Zie bijgaand model-bezwaarschrift als er wel sprake is van een schriftelijke beslissing. Als u het nog niet zeker weet of in tijdnood komt kunt u overwegen een kort formeel bezwaarschrift in te dienen, waarin u verzoekt om uitstel van de nadere motivering. De school zal u dan een extra termijn geven, waarbinnen u uw bezwaren alsnog formuleert.

Model-bezwaarschrift

*Aan: Bevoegd gezag van de ...school
Adres, postcode en plaats
Plaats, datum,*

Geachte dames en heren,

Ondergetekende ... (naam en voornamen voluit), geboren op (geboortedatum), wonende ... (adres, postcode, plaats) maakt hierbij bezwaar tegen het besluit van ... (datum), betreffende ... (besluit omschrijven). Een kopie van het besluit voeg ik bij dit bezwaarschrift. Ik kan mij niet verenigen met dit besluit, omdat ... (hier zo zakelijk mogelijk invullen waarom men het niet eens is met het genomen besluit). Ik verzoek u te beslissen dat ... (invullen wat volgens de betrokkene beslist moet worden)

Hoogachtend

*(handtekening)
(eigen naam)*

Recht om gehoord te worden

U heeft het recht om gehoord te worden als u een bezwaarschrift heeft ingediend. In dat gesprek (hoorzitting) kunt u uw bezwaar toelichten. Als voorbereiding op de hoorzitting mag u relevante stukken inzien of een kopie krijgen tegen vergoeding van de (kopieer)kosten. U mag ook bij de hoorzitting een deskundige meenemen die informatie verstrekt. U heeft de mogelijkheid om een gemachtigde aan te stellen die uw belangen behartigt. Dit kan bijvoorbeeld een advocaat zijn, een vertrouwenspersoon of een raadvrouw of -man.

Advies bij een bezwaar

Het bestuursorgaan kan advies inwinnen bij bijvoorbeeld een adviescommissie. In het geval van de indicatiestelling en een weigering tot toelating is dat zelfs verplicht. Voor de indicatiestelling geldt dat ieder cluster een eigen adviescommissie heeft, onder de noemer Bezwaar Advies Commissie (BAC). Bij een bezwaar bij weigering door een school vraagt het bestuur advies bij de ACTB. Dit advies is niet bindend maar wel zwaarwegend. In principe moet het bevoegd gezag binnen tien weken na ontvangst van het bezwaarschrift een 'beslissing op bezwaar' nemen (zonder advies: vier weken). Dit volgt uit de AWB of een vergelijkbare regeling (in het bijzonder onderwijs). Alleen als dit schriftelijk wordt gemeld, mag deze termijn met nog eens vier weken worden verlengd, dus veertien weken in totaal. Door de adviesronde duurt dit in de praktijk soms nog langer. Om extra druk op de ketel te zetten, is bij spoedeisendheid daarnaast een kort geding of

een verzoek om voorlopige voorziening mogelijk (zie hieronder).

Beslissing op bezwaar

Er zijn vier mogelijke uitspraken:

- gegrond verklaard: u heeft gelijk
- ongegrond verklaard: u krijgt geen gelijk
- gedeeltelijk gegrond verklaard: u krijgt gedeeltelijk gelijk
- niet ontvankelijk verklaard: het bezwaarschrift wordt vanwege een procedurefout niet in behandeling genomen of vanwege het feit dat de klacht hier niet thuis hoort. Een procedurefout is bijvoorbeeld dat u het bezwaarschrift niet binnen zes weken heeft ingediend.

Tussendoor: voorlopige voorziening of kort geding

Bij het openbaar onderwijs is het mogelijk om een voorlopige voorziening aan te vragen bij de arrondissementsrechtbank (sector bestuursrecht). Dit kan tegelijk met het indienen van het bezwaarschrift of daarna, bij het instellen van beroep bij de rechtbank (dit heet een bodemprocedure). Een voorlopige voorziening is een soort tussenuitspraak voor die gevallen waar sprake is van een acute, spoedeisende situatie. Bijvoorbeeld als een leerling thuis zit, niet naar school gaat en er ook geen crisisplaatsing mogelijk is. Dan kan in afwachting van de definitieve uitspraak een tussenoplossing worden gezocht. Soms beslist de rechter tegelijkertijd op zowel het verzoek om een voorlopige voorziening te

treffen als op de bodemprocedure.

Als het een bijzondere school betreft, kunt u bij de civiele rechtbank de school in een kort geding dag-

vaarden en bijvoorbeeld eisen dat de beslissing wordt teruggedraaid en er op korte termijn opnieuw onderzoek wordt gedaan (voorlopige voorziening).

Openbaar onderwijs en bijzonder onderwijs

In Nederland kent men openbare scholen en bijzondere scholen. Openbare scholen zijn voor alle leerlingen toegankelijk, ongeacht de levensbeschouwing. Het bevoegd gezag van de school is de gemeente of een bestuurscommissie. Dit is wettelijk gezien een bestuursorgaan. Bijzondere scholen kennen een eigen levensbeschouwelijke richting (bijvoorbeeld protestantse of katholieke scholen) of onderwijsfilosofie (Jenaplan, Montessori, vrije scholen). De besturen van deze scholen zijn vaak georganiseerd in de vorm van een stichting of een vereniging. Dit zijn geen bestuursorganen volgens de wet.

Bij een openbare school heeft u de mogelijkheid om een bezwaar in te dienen vanuit de Algemene Wet Bestuursrecht tegen het besluit om een leerling of deelnemer te weigeren, bij conflicten rondom de besteding van het leerlinggebonden budget en bij verwijdering. Voor de afhandeling van het bezwaar bij weigering geldt een termijn van vier weken. Het bevoegd gezag moet als het gaat om weigering en besteding van de Rugzakmiddelen advies vragen bij de ACTB die daarvoor minstens enkele weken nodig heeft. De totale bezwaarprocedure duurt daarom vaak langer (veertien weken of meer).

Voor een bijzondere school geldt in beginsel dezelfde procedure. Eerst praat het bestuur met de ouders over het plan om een leerling te weigeren of te verwijderen. Als er een besluit ligt om een leerling te weigeren, dan moet dat, voorzien van argumenten, schriftelijk worden meegedeeld aan de ouders. Mochten ouders een bezwaarschrift willen indienen, dan doen zij dat binnen zes weken na ontvangst van het besluit bij het bestuur van de school. Het bestuur vraagt vervolgens advies bij de ACTB die hiervoor enkele weken de tijd heeft. Het bestuur moet dit advies betrekken bij het besluit op bezwaar. Officieel moet het bestuur binnen vier weken een besluit op bezwaar nemen. Met een adviesronde erbij duurt het enkele weken langer. Ouders mogen ook zelf informatie aandraagen.

Ouders die het niet eens zijn met de besteding van de Rugzakmiddelen kunnen bezwaar maken bij het bevoegd gezag. In haar besluitvorming moet het bestuur het advies van de ACTB meenemen.

Beroep aantekenen

Bent u het niet eens met de ‘beslissing op bezwaar’, dan kunt u hiertegen beroep aantekenen. U doet dit binnen zes weken bij de arrondissementsrechtbank bij de sector bestuursrecht, of bij de sector civiel recht als het een bijzondere school betreft. Beroep of eventueel hoger beroep is ook mogelijk als niet tijdig een ‘besluit op bezwaar’ respectievelijk een ‘uitspraak in beroep’ is genomen. Een bezwaarprocedure is overigens gratis, maar dit geldt niet voor beroep of hoger beroep.

Hoger beroep

Als u in hoger beroep wilt gaan kan dat door een soortgelijk beroepsschrift in te dienen bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Bij het bijzonder onderwijs is hoger beroep bij het Gerechtshof mogelijk.

Meer informatie

Oudervoorlichting leerlinggebonden financiering
www.oudersenRugzak.nl
030 – 2970689

Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland
(CG-Raad) www.cg-raad.nl
030 – 2916600

Juridische ondersteuning

Juridisch Steunpunt van de CG-Raad

Op werkdagen van 10.00 – 13.30 uur: 035 – 672 26 66
Fax: 035 – 672 26 67
Internet: www.juridischsteunpunt.nl
E-mail: info@juridischsteunpunt.nl
Eerste advies is voor iedereen beschikbaar.
Verdergaande juridische ondersteuning door het Juridisch Steunpunt is alleen mogelijk wanneer u lid bent van een van de bij de CG-Raad aangesloten organisaties.

Informatie- en advieslijnen van de ouderverenigingen

De Federatie van Ouderverenigingen brengt u in contact met de dienstverleners van de gewenste oudervereniging.
Telefoon: 030 – 236 37 67
Fax: 030 – 231 30 54
Internet: www.fvo.nl
E-mail: utrecht@fvo.nl

Voor verdergaande juridische ondersteuning door de juridische afdeling van de FvO moet u lid zijn van een van de vijf ouderverenigingen.

Voor meer adressen van handicap-specifieke organisaties, landelijke reguliere organisaties van ouders, onderwijsorganisaties en landelijke klachtencommissies verwijzen we u naar de website www.oudersenrugzak.nl

Afkortingen

AWB	Algemene Wet Bestuursrecht	VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten	WEC	Wet op de Expertisecentra
ACTB	Adviescommissie voor Toelating en Begeleiding	WPO	Wet primair Onderwijs
AOC	Agrarisch Opleidingen Centrum	WSNS	Weer Samen naar School
BAC	Bezwaar Advies Commissie	WVO	Wet Voortgezet Onderwijs
BaO	Basisonderwijs	ZMLK	Scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen
BPV	Beroeps Praktijk Vorming	ZMOK	Scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen
CvI	Commissie voor de Indicatiestelling		
CvO	Commissie voor onderzoek		
ESM	Scholen voor kinderen met ernstige spraaktaal-stoornissen		
Lgf	Leerlinggebonden financiering		
LWOO	Leerwegondersteunend onderwijs		
LZK	Scholen voor langdurig zieke kinderen		
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs		
MLK	Scholen voor moeilijk lerende kinderen		
PCL	Permanente Commissie Leerlingenzorg		
PGB	Persoonsgebonden budget		
PI	Pedologisch Instituut		
PO	Primair Onderwijs (basisschool)		
PRO	Praktijkonderwijs		
REC	Regionaal Expertisecentrum		
ROC	Regionaal Opleidingen Centrum		
RVC	Regionale Verwijzingscommissie		
RVC-VO	Regionale Verwijzingscommissie – Voortgezet Onderwijs		
SBO	Speciaal basisonderwijs (vroeger lom/mlk)		
SO	Speciaal Onderwijs		
SVO	Speciaal Voortgezet Onderwijs		
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen		
Vmbo	Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs		
VO	Voortgezet Onderwijs		
Vwo	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs		